

منطقه حفاظت شده قرخود

1- تاریخچه حفاظتی منطقه:

این منطقه طبق مصوبه شماره 97 مورخ 61/06/21 شورایی عالی محیط زیست تحت حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست قرار گرفت.

2- سیمای عمومی منطقه شامل وضعیت زیستگاهی (جنگل، مرتع، آبی، بیابانی و ...- تغییرات ارتفاعی - شیب عمومی منطقه و نقشه عمومی منطقه به همراه عکس)

حداقل ارتفاع منطقه 940 متر در بخش غربی حوزه و حداکثر ارتفاع 2780 متر در بخش جنوبی حوزه و ارتفاع متوسط 1633 متر می باشد. ارتفاعات منطقه بصورت نواری در مرکز آن قرار گرفته اند، لیکن تراکم ارتفاعات در بخش شمالی حوزه بیشتر است. بخش پیرامونی منطقه دشتی و کم ارتفاع می باشد ولی مناطق دشتی نیز محدود به بخش حاشیه ای نبوده بلکه در سایر نقاط حوزه و در قسمتهای میانی در بین ارتفاعات مختلف حوزه قرار گرفته اند.

3- وسعت منطقه

منطقه حفاظت شده قرخود در استان خراسان شمالی و در غرب شهر بجنورد قرار دارد. مساحت منطقه 46410 هکتار می باشد.

5- پوشش گیاهی منطقه شامل نقشه تیپ بندی، گونه های در لیست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت و گونه های شاخص و مهم منطقه

درخت ارس پوشش شاخص و غالب منطقه همراه با درختان پهن برگ چون سرخ ولیک، افرا و گونه های جنگلی دیگر که تپه ماهورها را پوشش گیاهان بالش وش مثل گون و درمنه فرا گرفته است در یک نگاه کلی و دیدی برفراز و بلندای ارتفاعات قرخود می توان ادعان داشت جوامع نباتی این ناحیه جزء فلور ایران و تورانی بوده که زائیده اقلیم استپی تا نیمه استپی سرد این ناحیه می باشد بدین معنا که دشتهای و دامنه های حوزه با ارتفاع 1200 تا 1600 متر بخصوص در ناحیه جنوبی دارای شرایط اقلیمی استپی بوده که فلور گیاهی این ناحیه نیز چنین وضعیتی را تأیید می نماید و گونه غالب چنین اقلیمی نظیر آنچه را که در اکثر مراتع کشور شاهد هستیم درمنه *Artemisia sieberi* تشکیل می دهد و تغییرات جزئی آب و هوایی هر ناحیه از طریق ظهور گونه های همراه از جمله *Haloxylon* ، *Ag. Cristatum* ، *A. Desertum* ، *stipa Barbata* ، *Zygophyllum sp* مبین رطوبت موجود و مؤید اقلیم دقیق این ناحیه مرتعی می باشند. منطقه حفاظت شده قرخود با ویژگیهای خاص زیستگاهی و جغرافیایی زیستی علاوه بر تنوع زیستگاهی به علت حضور گونه های مختلف حیات وحش به عنوان یک ذخیره گاه ژنتیکی از ارزش بالایی برخوردار می باشد که بیشترین بهره دهی را در همجواری پارک ملی گلستان بعنوان زیستگاه پشتهای پشتهای در خود نمایان ساخته است. از ارتفاع 1600 تا 2500 متر از سطح دریا شرایط نیمه استپی و نیمه استپی سرد با رویش گونه های رطوبت پسندتر از جمله گونه های درختی کم

توقع مثل سیاه تلو *Paliurus spina* افرا کوکو *Acer turcomanicum*، ارس *juniperus exelsa*، تنگرس *Rhmnus pallasii*، ازگیل جنگلی *Mespilus germanica*، گلابی وحشی *Gladiolus segetam* مؤید وضعیت اقلیمی مناسب تر بوده که در ارتفاعات ظهور جامعه نباتی بالشتگی ها برودت هوا را تحمل پذیر می نمایند.

6- حیات وحش جانوری منطقه شامل گونه های شاخص جانوری و نقشه پراکنش آنها، تهیه لیست گونه های در معرض

تهدید و آمار سرشماری 10 ساله اخیر

در محدوده مطالعاتی که یکی از بارزترین زیستگاههای تابستان گذران حیات وحش بوده و مرز انتهایی خطوط جنگلی در ناحیه شرق سلسله جبال البرز را تشکیل می دهد. اهداف مطالعه عمدتاً در تبیین رابطه گونه ها با زیستگاه انتخابی و نحوه تبادل آنها با زیست بوم با ارزش پارک ملی گلستان بوده است، از اینرو برای تشریح رابطه گونه های حیات وحش با زیستگاه ابتدا زیستگاهها از هم منفک سپس خصوصیات هر یک از زیستگاههای تفکیکی تحت عناوین زیستگاههای حساس مورد تفسیر قرار گرفته است. حیات وحش جانوری حوزه قرخود در رده های پستانداران، پرندگان، خزندگان و دوزیستان از هم تفکیک سپس خصوصیات فردی گونه شناسائی شده و در هر بخش بصورت مجزا توضیح داده شده است. در این بررسی مجموعاً 46 گونه پستاندار متعلق به 6 راسته و 16 خانواده شناسائی شده که جملگی آنها از عناصر پاله آرکتیک می باشند. از پستانداران شناسائی شده تعداد 11 گونه به علت کاهش جمعیت جهانی و تهدید نسل در طبقه (IUCN) و مقررات بین المللی تجارت جهانی گونه ها CITES قرار گرفته و تعداد 10 گونه نیز طبق مقررات ایران حمایت شده و حفاظت شده هستند. از مجموع 507 گونه پرنده شناسائی شده در ایران تعداد 132 گونه در 39 تیره در این منطقه حضور دارند که از این تعداد 2 گونه در طبقه بندی IUCN و تعداد 23 گونه در مقررات جهانی CITE تعداد 31 گونه طبق مقررات ایران در زمره پرندگان حمایت شد و حفاظت شده و 4 گونه هم در معرض خطر انقراض هستند. از تعداد کل خزندگان شناسایی شده در ایران که جمعاً 209 گونه هستند تعداد 46 گونه متعلق به 14 خانواده از 3 راسته شناسائی گردیده است که تعداد یک گونه در طبقه بندی IUCN و 2 گونه در مقررات CITES قرار گرفته است. از کل دوزیست ایران که تعداد آن 17 گونه می باشد. تعداد 2 گونه در این منطقه مشاهده می گردد در این منطقه بعلت عدم وجود منابع آبی عمده ماهی وجود ندارد.

7- وضعیت اقتصادی اجتماعی شامل نقشه کاربری اراضی، جمعیت سکونتگاهی دائم و عشایری، اشتغال، چشم اندازها

و گردشگری

در اطراف این منطقه تعداد 12 روستا وجود دارد که اهالی آنها به کار دامداری و کشاورزی و باغداری مشغول هستند. روستاهای اسپاخو و باش کلاته دقیقاً بر روی مرز منطقه واقع شده اند. در داخل منطقه نیز سکونت گاههایی وجود دارد که در مقاطعی از سال مورد استفاده دامداران و عشایر منطقه قرار می گیرد. روستاهای زرد، چمن بید، رباط قرییل و کاستان از جمعیت بیشتری نسبت به سایر روستاها برخوردارند. نکته جالب توجه اینکه روستای رباط قرییل در حوزه سیاسی شهرستان گرمه واقع شده است و از روستاهای مهم و تاثیر گذار حاشیه قرخود محسوب می گردد.

8- تهدید ها و چالش های مهم منطقه از نظر اولویت شامل تصرفات، تغییر کاربری اراضی و تخریب زیستگاه، شکار و

صید، ابنیه و پروژه های کلان، چرای مفرط دام، قطع درختان، بوته کنی، کشت زیر اشکوب، بیابانی شدن و

کمبود شدید نیروی اجرایی، شکار بیرویه، تخریب زیستگاه، حضور دام در اکثر مناطق و ...

9- وضعیت منابع آبی شامل چشمه ها، قنات ها، آبراهه ها و تعیین وضعیت دبی و قابلیت بهره برداری برای حیات وحش

و جوامع محلی به همراه نقشه

این منطقه از لحاظ تامین آب به جز بخش جنوبی در شرایط ایده الی قرار دارد. وجود چشمه های گوناگون با دبی آب متفاوت و پراکندگی مناسب شرایط را برای حضور حیات وحش محیا نموده است. چشمه های مهم منطقه عبارتند از:

کهنه قلعه، چشمه توت، چشمه بید، آغمزار، اوبه مقیمی، برج، چشمه شفت، ترنولی باشکلاته، چشمه گردو، ترنولی اسپاخو، صیدلی، پیازلی، قلعه سنگی، کلاته رضا، کورچشمه، آغزو، اسپاکو، چشمه عرب، کانی سالان، اورته برن، چشمه گلو، اوبه پیش، قلعه خرابه، آلوچکلی، سید ابراهیم، اوبه پاش، پای جوزا

10- تجهیزات و امکانات حفاظتی شامل تعداد سر محیط بانی و محیط بانی دائم و موقت، تعداد پرسنل و ...

حفاظت از این منطقه در حال حاضر بر عهده 7 نفر محیط بان می باشد که به مراتب از استاندارد های تعریف شده در این حوزه پایین تر است. تعداد یک باب سرمحیط بانی و دو باب پاسگاه محیط بانی در اطراف این منطقه به منظور کنترل و حفاظت احداث شده است. به دلیل کمبود نیرو محیط بانی بادبر به صورت مقطعی مورد استفاده قرار می گیرد.